

فصل پنجم

توانمندی های استان تهران

درس ۱۲ قابلیت‌های محیطی، علمی و فرهنگی استان

توان‌ها و جاذبه‌های گردشگری استان تهران

استان تهران با بیش از ۱۲ میلیون نفر جمعیت، دروازه ورود به تمدن کهن ایران به‌شمار می‌رود. تهران به دلیل قرار گرفتن در دامنه‌های البرز و برخورداری از چشم‌اندازهایی چون دامنه‌های کوهستانی، پارک‌های جنگلی و کویری، غارهای متعدد و دیگر ویژگی‌های طبیعی و آثار تاریخی، از موقعیت خاصی برای توسعه جهانگردی برخوردار بوده است.

● مساجد بسیاری در استان تهران وجود دارد که هم به لحاظ معماری و هم از نظر تاریخی اهمیت زیادی دارند. مدرسه عالی شهید مطهری (سپه سالار سابق) و مسجد امام (مسجد فتحعلی شاه یا مسجد شاه سابق) در بازار تهران که در زمان قاجاریه به وجود آمده، از این جمله است.

استان تهران با داشتن نزدیک به ۷۰ واحد دانشگاهی (دولتی و خصوصی) بیش از ۵۰ درصد کل مراکز آموزش عالی کشور را در خود جای داده است. برخی از این دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی از قدیمی‌ترین، بزرگ‌ترین و معتبرترین مراکز آموزشی کشور محسوب می‌شوند. یکی از عوامل جذب جمعیت در استان تهران، وجود مراکز متعدد آموزش عالی در این شهر است. از مراکز مهم مذهبی استان تهران می‌توان مقبره با شکوه حضرت عبدالعظیم حسنی (ع) در شهرستان ری، همچنین آرامگاه امام خمینی (ره) در جنوب شهر تهران، کلیساها و بیش از پانصد بقعه و امامزاده را نام برد.

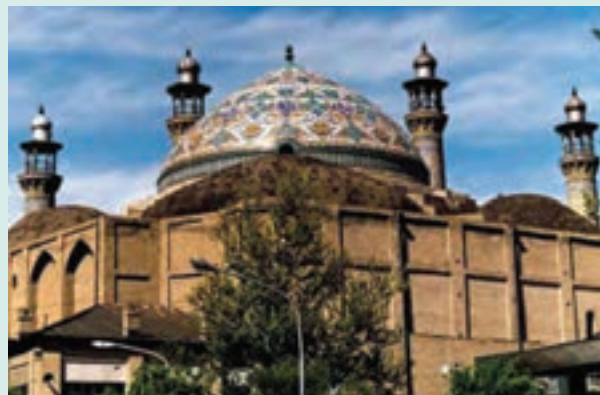
فعالیت

اسامی مکان‌های زیر را بنویسید.

شکل ۲-۵

شکل ۱-۵

توانمندی‌های استان تهران

شکل ۴-۵

شکل ۳-۵

شکل ۵-۵

● **مدرسه قدیمی دارالفنون** : نخستین و بزرگ‌ترین مدرسه به سبک جدید است که در سال ۱۲۲۶ هجری شمسی در شهر تهران به دست بانی نیک اندیش آن، میرزا تقی خان امیرکبیر، بنیان گذاشته شد. بسیاری از چهره‌های نامدار علمی، ادبی و هنری ایران از دانش‌آموختگان این مدرسه‌اند. مدارس ماندگار البرز و هروی نیز که از جمله قدیمی‌ترین مدارس کشور هستند در تهران قرار دارند.

● **کتابخانه‌ها** : استان تهران و به ویژه شهر تهران بیشترین تعداد کتابخانه را در خود جای داده است. کتابخانه مجلس که قدمت آن به ۱۰۰ سال پیش می‌رسد، از جمله معروف‌ترین کتابخانه‌های تهران است. کتابخانه علامه دهخدا، کتابخانه ملی و کتابخانه حاج آقا حسین ملک از جمله دیگر مراکز فرهنگی استان تهران هستند.

شکل ۵-۶- کتابخانه ملی

فعالیت ✓

در مورد یکی از دانش آموختگان مشهور مدرسه دارالفنون گزارشی کوتاه تهیه کنید.

شکل ۵-۷- مدرسه دارالفنون

شکل ۸-۵- موزه ایران باستان

جاذبه‌های گردشگری در استان تهران به دو بخش تقسیم می‌شود :

۱- جاذبه‌های طبیعی

شهرستان‌هایی چون شمیرانات، فیروزکوه، رودبار قصران در دامنه کوه‌های البرز با دشت‌ها، دره‌ها و دامنه‌های پر از گل‌های وحشی در هر فصل چشم‌انداز خاصی را به وجود می‌آورد و به ویژه در فصل تابستان پذیرای گردشگران بسیار زیادی است.

غرب و شرق استان تهران را رودخانه‌های خروشان در بر گرفته که با احداث سد بر روی آن‌ها دریاچه‌های بزرگ و زیبایی به وجود آمده است که مناسب انواع ورزش‌ها و تفریحات آبی هستند.

شکل ۹-۵- تنگه واشی

شکل ۱۰-۵- پارکی زیبا در تهران

شکل ۱۱-۵- درختی کهن در ورامین

توانمندی‌های استان تهران

شکل ۱۲-۵- پیست اسکی دیزین

پیست اسکی دیزین، توچال و آبعلی بزرگ‌ترین پیست‌های اسکی ایران در دامنه کوه‌های سر به فلک کشیده البرز پذیرای دوستداران ورزش‌های مفرح زمستانی هستند. غارها، چشمه‌ها، دریاچه‌ها و آبشارهای طبیعی از دیگر جاذبه‌های گردشگری این استان است، تنگه واشی یکی از این جاذبه‌هاست که در فصل تابستان زیباترین چشم‌اندازهای طبیعی را به نمایش می‌گذارد (جدول ۱-۵). غار رودافشان در ۶۲ کیلومتری جاده دماوند یکی از زیباترین غارهای استان تهران در نزدیکی روستای رودافشان واقع شده است.

شکل ۱۳-۵- مسیر آبشار شکر آب

برای مطالعه

جدول ۱-۵- معرفی برخی از جاذبه‌های طبیعی شهرستان‌های استان تهران

ردیف	نام شهرستان	جاذبه‌های طبیعی
۱	اسلام شهر	-
۲	پاکدشت	-
۳	تهران	پارک‌های جنگلی سرخه حصار و خجیر
۴	دماوند	دریاچه آهنگ، چشمه اعلی، چشمه اعلی، دریاچه تار، غار رودافشان، پیست اسکی ابعلی، درخت کهن سال روستای چنار غرب
۵	رباط کریم	درخت کهن سال روستای وجه آباد
۶	ری	چشمه علی
۷	شمیرانات	آبشارهای لواسان، منظره، دوقلو، ناران و کفترو، پیست اسکی دربند، شمشک، دره‌های سولقان، فرحزاد، کن، درکه، دربند، اوشان و فشم، گلاب دره، پارک جمشیدیه، رودبار قصران و لواسانات، غار اسپول و هملون
۸	شهریار	دشت شقایق اختر آباد
۹	فیروزکوه	تنگه واشی، غار وهین و بورنیک، چشمه خمده
۱۰	قدس	-
۱۱	ورامین	پارک ملی و منطقه حفاظت شده کویر

بیشتر بدانیم

قرار گرفتن استان تهران در دامنه رشته کوه‌های البرز و نیز پیشینه تاریخی استان، مسیرهای گردشگری فراوانی را به وجود آورده است؛ مانند:

مسیر لار - هراز: شامل جاذبه‌های طبیعی بسیار زیبایی مانند غار گل زرد، رودخانه هراز، چشمه آب گرم لاریجان، روستاهای لاسم، وانا و مکان‌های تاریخی مانند کاروانسرای شاه عباس است.

مسیر شهریار: شامل بوستان‌ها و باغ‌های بسیار زیبا، اماکن زیارتی مانند مقبره لوط پیامبر و روستاهای متعدد است.

از دیگر مسیرها می‌توان به مسیر فشم - میگون، فیروزکوه، دماوند، ورامین و . . . اشاره کرد.

۲- جاذبه‌های تاریخی - فرهنگی استان تهران

- کاخ‌ها و عمارت‌ها: در تهران کاخ‌ها و عمارت‌های زیادی وجود دارد که جزء جاذبه‌های فرهنگی آن محسوب می‌شود؛ مانند: مجموعه کاخ گلستان، کاخ موزه سعدآباد و کاخ بهارستان.
- موزه‌ها: در موزه‌های تهران می‌توان بیشتر آثار کشف شده از گوشه و کنار ایران را مشاهده کرد. نزدیک به ۶۰ موزه در استان تهران وجود دارد که می‌توان از آن جمله به موزه ملی، موزه جواهرات و موزه فرش ایران اشاره کرد.

برای مطالعه

جدول ۲-۵- معرفی برخی از جاذبه‌های تاریخی - فرهنگی شهرستان‌های استان تهران

ردیف	نام شهرستان	جاذبه‌های تاریخی - فرهنگی
۱	اسلام شهر (یادگار کهن)	تپه باستانی واوان - یخچال جعفرآباد - امامزاده اسماعیل - امامزاده طاهر
۲	پاکدشت (شهر گل و گیاه)	کاروانسرای خاتون آباد - آب انبار حیدرآباد - امامزاده سید جلیل - پل قدیمی جیتو - تپه و قلعه محمودآباد - عمارت ناصریه

<p>موزه‌ها : ملک - سکه - ملی - تاریخ طبیعی - رضا عباسی و ... اماکن فرهنگی - مذهبی : مسجد و مدرسه شهید مطهری (سپهسالار) - مدرسه دارالفنون - مدرسه البرز - کلیسای سرکیس مقدس و ... بناهای تاریخی : میدان آزادی - خانه وثوق - خانه مستوفی الممالک - کاخ گلستان - کاخ سعدآباد - عمارت کوشک - بازار تهران و ... پارک‌ها : ساعی - ارم - ملت - پارک آبی آزادگان و ... میادین : میدان حر - فردوسی - حسن آباد و ...</p>	تهران (قلب تپنده ایران)	۳
مسجد جامع دماوند - برج شبلی - امامزاده هاشم - هتل آبعلی	دماوند (بام ایران)	۴
امامزاده ابوطالب - قلعه سنگی - آسیاب آبی - کاروانسرای حاج کمال - پل بازارک	رباط کریم (سرزمین تپه‌های باستانی)	۵
آستان حضرت عبدالعظیم (ع) - مرقد امام خمینی (ره) - تپه میل (آتشکده ری) - تپه چشمه علی - بقعه ابن بابویه - بازار تاریخی ری - برج طغرل - ارگ سلجوقی	ری (میراث‌دار کهن ایران)	۶
امامزاده صالح (ع) - روستای آبنیک - بازار تجریش - کاخ موزه سعد آباد - کاخ مظفری - باغ فردوس - موزه پروفیسور حسابی	شمیرانات (نگین البرز)	۷
امامزاده محسن - تپه فردوس - تخت سلیمان - پل آبرسان ورامینک - موزه شهریار	شهریار (سرزمین خوش آب و هوا)	۸
امامزاده اسماعیل - قلعه فیروزکوه - کاروانسرای گدوک - رباط سنگی امین آباد - روستای مزداران - حجاری های تنگ واشی - قلعه لاجورد - تپه و قلعه باستانی بیرکمر - غار وهین روستای آتشان	فیروزکوه (شهر بیلاقی)	۹
قلعه حسن خان - امامزادگان ابوالحسن و علی - ابو عبدالله حسین	قدس	۱۰
مسجد جامع ورامین - امامزاده جعفر پیشوا (ع) - روستای خاوه - کارخانه قند ورامین - برج علاء الدوله - بند علیخان - تپه شغالی - کاروانسرای قصر بهرام - قلعه ایرج	ورامین (وارنای کهن)	۱۱

جدول ۳-۵- اسامی برخی از موزه‌های استان تهران

ردیف	نام موزه	نوع اثر
۱	آبکار	مینیا تور
۲	آبگینه و سفالینه‌های ایران	شمیشه و سفال
۳	ایران باستان	اشیای مربوط به هزاره قبل از میلاد
۴	آزادی	آثار هنری
۵	استاد بهزاد	مینیا تور
۶	بنیاد	خودرو، زمان، پول
۷	دکتر حسابی	مدارک علمی، تحصیلی، نوشته‌ها و... و آثار متعلق به جناب آقای دکتر حسابی
۸	تاریخ طبیعی	گونه‌های گیاهی
۹	آثار طبیعی و حیات وحش ایران	گونه‌های مختلف جانوری
۱۰	تمبر	تمبر
۱۱	جواهرات ملی	طلا و جواهر
۱۲	پول	سکه‌های باستانی
۱۳	رضا عباسی	باستانی، تاریخی و هنری
۱۴	کاخ سبز	آثار دوره پهلوی
۱۵	سکه	سکه
۱۶	شهدا	آثار هنری هنرمندان در مورد شهید، شهادت و آثار متعلق به شهدا
۱۷	صبا	آثار موسیقی استاد ابوالحسن صبا
۱۸	فرش	قالی، قالیچه، فرش و بافته
۱۹	کاخ گلستان	معماری، هنر
۲۰	کاخ نیاوران	آثار دوره پهلوی
۲۱	مردم شناسی	مردم شناسی و هنرهای سنتی
۲۲	ملی ملک	آثار استاد کمال الملک، تمبر، فرش، قلمدان
۲۳	نظامی	سلاح دوره‌های مختلف

عکس‌های دوره قاجار	عکس خانه	۲۴
آثار نقاشی هنرمندان ایرانی	هنرهای زیبا	۲۵
هنرهای تجسمی	هنرهای معاصر	۲۶
مینیا تور و آثار هنرهای سنتی	هنرهای ملی	۲۷
روش‌های تولید برق	صنعت برق	۲۸
سیر خطوط در ایران	خط و کتابت میرعماد	۲۹
نقاشی و مینیا تور استاد فرشچیان	فرشچیان	۳۰
قالی، نقاشی، خط و آثار دوره‌های قاجار، پهلوی و صفوی	صاحبقرانیه	۳۱
آثار باستانی و هنرهای تجسمی	جهان نما	۳۲
آثار دوره قاجار و پهلوی و هدایای بعضی کشورها	کاخ احمد شاهی	۳۳
نقاشی‌های دوره قاجار	نگارخانه	۳۴
اشیا و تابلوهای اروپایی هدیه شده به دربار قاجار	حوضخانه	۳۵
عکس‌های دوره قاجار	عکس خانه	۳۶
نقاشی پشت شیشه	نقاشی پشت شیشه	۳۷
آثار دوره پهلوی	کاخ ملت	۳۸
هنری، تخصصی	هنر ملل	۳۹
انواع گوناگون گل و گیاه	گیاهان دارویی سنتی	۴۰

شکل ۱۴-۵- کوشک احمد شاه در مجموعه کاخ موزه نیاوران

توانمندی‌های استان تهران

● اماکن تاریخی: تپه‌های باستانی، کاروانسراها، غارها و کتیبه‌های تاریخی، آب انبارها و حمام‌های قدیمی، بقعه‌ها، میادین و قلعه‌ها و برج‌های تاریخی از جمله جاذبه‌های دیگر استان تهران است (جدول ۲-۵).

شکل ۱۵-۵- کاخ شمس العماره در مجموعه کاخ موزه گلستان

شکل ۱۶-۵- میدان حسن آباد

● بازارها: در تهران تعداد زیادی بازار، مراکز خرید و نمایشگاه‌های تجاری و هنری وجود دارد که در فصول مختلف سال موجب جذب گردشگران به این استان می‌شود. بازار سنتی تهران، بازار بین الحرمین، تیمچه امین اقدس و ...، از جمله بازارهای قدیمی تهران‌اند که علاوه بر حفظ اهمیت تجاری، از اهمیت تاریخی نیز برخوردارند.

شکل ۱۷-۵- بازار بزرگ تهران

بر پایی نمایشگاه‌های متعدد و گوناگون در تمام طول سال، مانند نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، نمایشگاه دائمی گل و گیاه و برگزاری جشنواره‌های فرهنگی - هنری نیز از دیگر جاذبه‌های استان تهران برای گردشگران است.

شکل ۱۸-۵- نمایشگاه بین المللی کتاب تهران - مصلی بزرگ امام خمینی (ره)

شکل ۱۹-۵- آبشار سنگان جاده امامزاده داوود